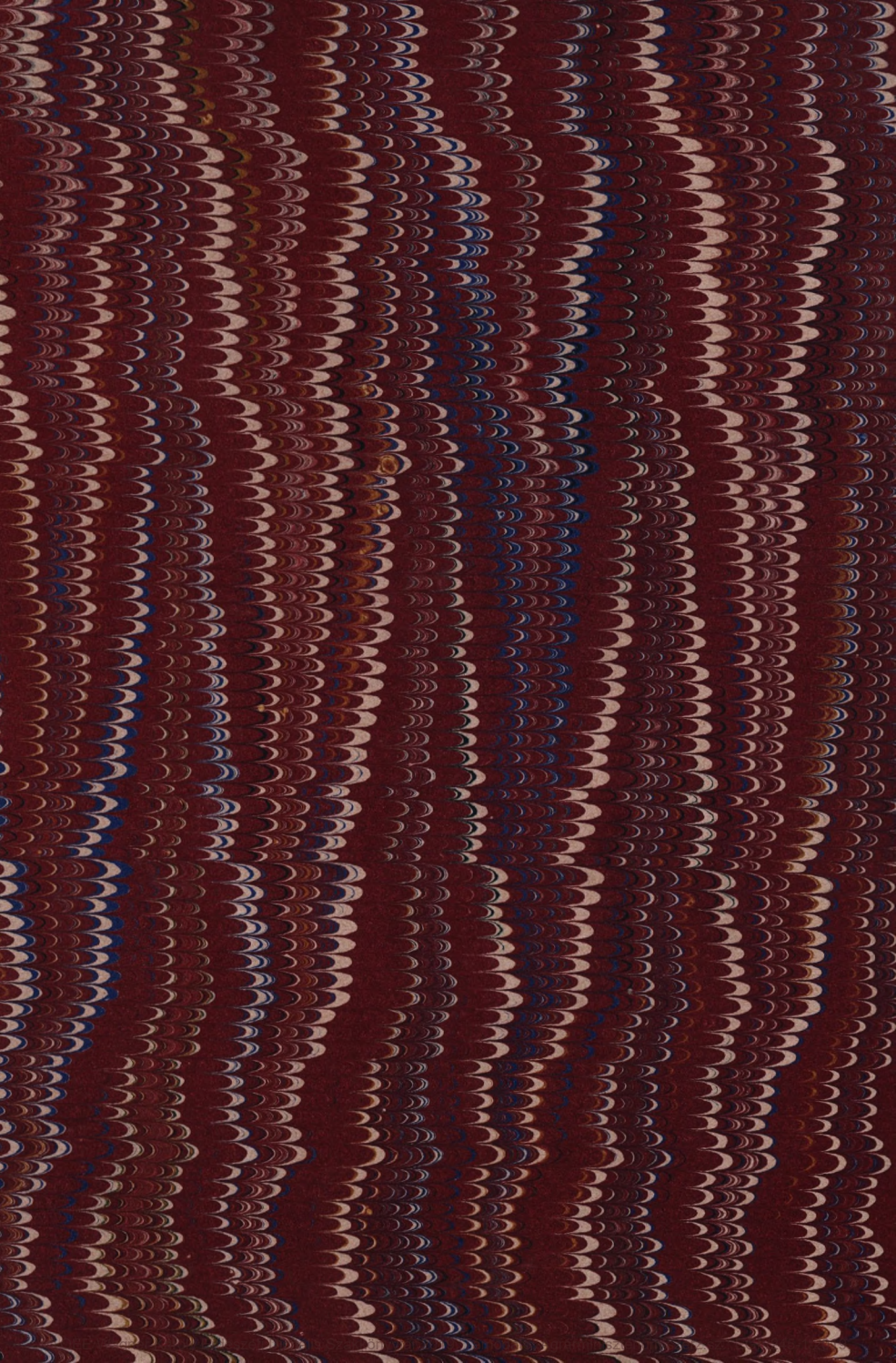

DK

144

NEMZETI AKCZIÓ

ÉS

ERDŐGAZDASÁG

IRTA

KAÁN KÁROLY

Különlenyomat

az Erdészeti Lapok 1902. évi IV. füzetéből

D.k. 302

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

BUDAPEST

„Pátria” irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság

1902

NEMZETI AKCIÓ

ÉS

ERDŐGAZDASÁG

IRTA

KÁVY KÁROLY

Külföldi nyelvi

az Erdészeti Lapok 1902. évi IV. füzetéből

Handwritten signature

OEE Könyvtár
Áll. E. H. 2018

BUDAPEST

"Erdészeti Lapok" kiadásánál és nyomtatásánál

1902

A z európaszerle oly rohamosan elterjedt rossz gazdasági helyzet erejében meggyengülve érte a mi magyar hazánkat s kettős súlylyal nehezedett erre az eddig majdnem kizárólag mezőgazdasági államra.

A közzgazdasági szervezetében elcsigázott testen ily körülmények között a régibb keletü bajok is fokozódó mértékben nyilvánultak meg, s a jobban megtámadott pontokon fekélyekként fakadtak ki a kivándorlásban, a ruthen- és székely-kérdésben, megannyi egyéb aktuálissá vált ügyes-bajos dolgainkban.

Ily nehéz viszonyok között, miként kormány-hijelentések is reá mutattak, sőt ezt a legutóbbi trónbeszéd is hangsulyozza, természetszerűen nem elegendők a legűdvösebb törvények és kormány-intézkedések sem arra, hogy új gazdasági erőt öntsenek a nemzetbe, hanem a társadalomnak is be kell töltenie hivatását a tőle joggal elvart odaadó tevékenységével.

Az ily alapokon megindult gazdasági átalakulás előjeleit érezhetjük mindenfelé; s e tekintelben örvendetes dolognak tarthatjuk a kezdet kezdetén már azt a jelenséget is, hogy akkor, amidőn a magyar ezer éven át mindenek fölött a közjogot hangoztatta, ma a közzgazdasági kérdéseket is felkarolja s azok egynémelyikével már előszeretettel foglalkozik.

Igaz ugyan, hogy a nézetek megnyilvánulásából, ugy

mint a ténybeli dolgokból nem egyszer azt a meggyőződést vonhatjuk le, hogy megvan ugyan társadalmunkban a fogékonyság az ilyen kérdések taglalására, de sokszor a ki nem tárgult látókör miatt párosul ez az elfogultsággal; s e mellett hiányzik a tapasztalatokon alapuló, a sokféle viszonyokkal és tekintetekkel számolni tudó az a gondolkodás-mód, aminőt az ilyen gazdasági kérdések elbírálása megkíván.

Ez azonban minden nagyobb gazdasági és társadalmi átalakulásnál elmaradhatatlan jelenség. Éppen ezért az eféle tünetek elnézést is érdemelnének — amennyiben hazafias és jó a szándék — ha nem volna féltő, hogy a helytelen felfogások is visszhangra találnak, és szélesebb körében elterjednek annak a társadalomnak, mely sokszor a tévtanok iránt is fogékony, s a melynek helyes irányu tevékenysége most éppen annyira kívánatos.

Erre való tekintettel jutott például oly elhatározásra Országos Erdészeti Egyesületünk, hogy Sáros vármegye gazdasági egyesületének a kivándorlás közgazdasági okai tekintetében az országgyűléshez intézett feliratára megadja a téves nézeteket felderítő válaszát.

Egészen véve azonban örömmel kell konstatálnunk, hogy közgazdasági átalakulásunk hatalmas koncepcziójában az erdőgazdaság fontossága hova-tovább nemcsak a kormány törekvéseiben, hanem a társadalomban is méltó kifejezésre jut.

Kiválóan jelentkezik az erdőgazdaságra váró ezen jobb idők örvendetes jele Beksics brosur-jeiben s a napilapokba irt vezető cikkelyeiben; mit annál szivesebben tapasztalhatunk, mert a helyes irányt követő napisajtó és a publicistáink jelesei felkarolta eszmék a nagy magyar közönségben mindig méltó visszhangra találtak.

Beksics publiczistikai törekvéseinek főcélja — mint

tudjuk — a Felvidék és Erdély nemzeti meghódítása, s az alföldi és dunántuli magyarság hatalmas kibontakozása. E politikai terveinek azonban kiváló gazdasági következményeit sem téveszti szem elől, s eszméivel ekként ideálisan társtíja a közjogi és közgazdasági tekinteteket legfőbb nemzeti érdekeinkben.

Beksicsnek ily alapokon szőtt ama birtokkicserélési tervét, hogy földesuraink a sík földön parellázzanak, s ekként szerzett vagyonukkal a hegyvidéken erdőt vásároljanak, azt a javaslatát, hogy mágnásaink másod- vagy harmadszülött fiaik részére a hegyvidék erdőségein alkossanak hitbizományt, s ezzel egyben a Felvidéket s az erdélyi részeket meghódítsák a magyarságnak; nemcsak legfőbb nemzeti céljaink, de az erdőgazdasági politika nézőpontjából is a legszivesebben fogadjuk.

Az erdőgazdálkodás ugyanis, mely a maga természetéből folyóan fölöttébb konzervatív eljárásokat követel, az állami és a kötött birtokokon találja a legbiztosabb, a legmegfelelőbb talaját. Az erdőgazdasági politika tehát szívesen nyújtja az erdei vagyont a hitbizomány látszólagos békóiba, melyek csak oltalmat és támogatást nyújthatnak a legfőbb gazdasági érdekeknek.

Nem szorul emellett kommentárra és el is ismerjük, hogy birtokosaink sík vidéken birt földet parcellázásával a legszebb anyagi sikert is érhetik el; hogy pedig erdőbirtok vásárlással a befektetett tőke meggyarapodása hazai viszonyaink között elmaradhatatlan, azt bizonyára mi, erdőgazdálkodók igazolhatjuk legjobban. Igazolhatjuk egyben Beksicsnek azt az állítását is, hogy a magyar erdők manapság még aránylag keveset jövedelmeznek, s hogy a közlekedési és iparpolitika befolyással van és lesz az erdőjövödelem gyarapodására.

Illusztrálom ezt egy egyszerű, de érdekes példával, melyet egy előkelő állásu erdőgazda mesélt el nekem. A manapság annyit emlegetett Székelyföldön mintegy 2000 hold érett fenyőerdeje volt egy birtokosnak. A közforgalmi eszközök hiányossága, de magának az erdőnek feltáratlansága s így hozzáférhetetlensége miatt, majdnem holt tőkét képezett e roppant vagyon akkor, a midőn pár év előtt fakereskedők jelentek meg nála s a 2000 hold erdő faállományáért 60,000 koronát ajánlottak meg neki.

Az alkut megkötötték s így holdankint 30 koronával kelt el az erdő faállománya.

A birtokos bizonyára úgy gondolkozott, hogy földje így is megmarad, s e mellett olyan tőkéhez jut, mely neki az eddigi silány, talán semmi jövedelemmel szemben, jövőre a 60,000 koronának megfelelő biztos, s ha 5%-al számítunk 3000 korona jövedelmet biztosítja.

Ha már most ez esettel szemben Zólyom vármegye fenyő erdőségeit vesszük figyelembe, hol a közforgalmi eszközök már fejlettebbek, de az erdők modern értelemben még feltárva nincsenek, azt találjuk, hogy 1000—2000 koronáért értékesítenek manap egy hold erdőt. Világos bizonyítéka ez annak, hogy a közforgalmi eszközök óriás hatással vannak az erdő értékesítésére.

Ha a mi székely földbirtokosunk bevárja a székely vidék közforgalmi eszközeinek fejlesztését s így erdejét ha nem is 2000, de nem is 1000, csak 500 koronával értékesítheti holdanként, kerek egy millió korona tulajdonosává lehet azzal a faállománynyal, melyen ma potom 60,000 koronával adott tul.

Ez a példa, melyhez hasonló ezerféle van, Beksics állításának bizonyítására eléggé alkalmas, és az erdővásárlásra biztat, ha nem a kereskedelmi spekuláció, az erdőt

devastáló szándék, de — mint azt Beksics is gondolja — a maradandó jellegű birtokvásárlás, a konzervatív erdőgazdálkodás szándéka vezérel.

Az a körülmény, hogy a közforgalmi eszközök fejlődése kapcsán az erdőbirtok értékének emelkednie, az erdőgazdaság jövedelmeinek fokozódnia kell, bővebb igazolásra nem szorul. Hogy pedig ezen emelkedés nem mulandó jelenség, arra többek között Mélard franczia erdőfelügyelőnek a párisi nemzetközi erdőgazdasági kongresszuson 1900. évi június hó 4-én tartott előadásából is következtethetünk, mely szerint a világ jelen fatermése nem elégséges a jelenlegi faszükséglet fedezésére. És hogy mégis kielégítést talál e szükséglet, ez az olyan gondatlan erdőpusztításokban találja magyarázatát, minőkre még hazánk is, és főleg annak erdélyi része elég példát nyújt s a minőt éppen manap Románia és Szerbia kormánya űz nehéz pénzügyi helyzete miatt.

Igazoljuk tehát helyességét Beksics abbeli állításának, hogy az erdőjövedelem biztos emelkedése csalja a porosz és egyáltalán a nyugat felől jelentkező birtokosokat hazánkba, hogy erdőt vásároljanak. Habár Hohenlohe herceget a vadász-szenvedély is ösztökélte elhatározására, a most kifejtett nézőpont bizonyára döntő befolyással volt reá, amint hogy reá birta Heintze-t, Tiergarden-t és másokat, hogy messze hazájuktól a magyar földön vásároljanak erdőbirtokot.

A mikor ilyen körülmények behatása alatt Beksics szemlét tart a magyar erdők statisztikáján, s tanulmánya tárgyává teszi azok jövedelmezőségét, összehasonlításul a porosz erdőkre hivatkozik.

A porosz erdők azonban csak lényegtelenebb mértékben tartoznak a hegyvidékhez s legkevésbé sem hasonlít

az ottani erdős vidék topografiai tekintetben ahhoz a magyar erdővidékhez, mely Beksics tervei szerint az érték-cicserélés tárgyát képezhetné. Ebből azután természetszerűleg következik, hogy a jelenben ott található s a jövőre tenyészthető fanemek tekintetében is elút a magyar hegyvidék erdőségeitől.

A porosz erdők jövedelmezőségét ezért s egyéb e fejtegetésben mellőzhető körülmények miatt ideálisnak éppen nem tekinthetjük egy hegyvidéki erdőgazdaság nézőpontjából. Ilyen értelemben Baden és Württemberg Schwarzwaldja annál inkább érdemes az összehasonlításra, mert hegyrajzi tekintetekben fölötte hasonlatos a mi hegyvidékünkhöz, s mert Baden és Württemberg Schwarzwaldjának hektáronkénti évi jövedelme sokkalta ideálisabbnak tűnhetik fel előttünk, miután ott a hegyvidéki erdőgazdaság ilyen jövedelme átlagosan 25 márkának (30 koronának) vehető s részletekben a 30 márkára is felhág a porosz erdők 11 vagy akár 15 márka hektáronkénti évi jövedelmével szemben. Ettől a körülménytől azonban eltekinthetnénk, mert laikusán bár, de találóan maga Beksics is felemlíti, hogy „a magyar erdők fái becsesebb anyagot képeznek, mint a porosz erdők fái”; a mi természetesen nem ugyanegy fanem minőségbeli különbségében, de bükköseinktől eltekintve, javarészában a fanembeli eltérésekben, termőhelyi s egyéb tekintetekben leli magyarázatát. De felemlítettük, hogy ne vezessen bárkit is félre a porosz erdők jövedelmezősége, mint olyan, mely a mi hegyvidékünk erdőgazdaságának ideális és a messze jövőre várható végcélját képezhetné. Ne vezessen pedig akkor, a midőn a saját fatermését helyi iparával oly mohón felemészti Szászországtól eltekintve, több olyan német államot is találhatunk, melynek saját szükségletén

felül jóval nagyobb az erdőtermése, azzal hozzánk hasonlóan a világpiacra lép, s mégis a poroszokénál kétszeresen jobb gazdasági eredményekkel dicsekedhetik.

Felemlítettük ezt azért is, hogy reá mutassunk arra a körülményre, hogy a poroszok birtokvásárlásaiknál nem a saját erdőgazdaságukat, mely legnagyobb részében nem is hegyvidéki, hanem az ilyen példákat s azt tartják szem előtt elhatározásuknál, hogy olyan tulajdonképpen hegyvidéken, minők a Vogesek, a Schwarzwald, a bajor és osztrák Alpesek, Közép-Európában már csak egyáltalán Magyarországon van még mód és alkalom kiterjedtebb erdőbirtokot vásárolniok. Egyebütt az ilyen fontosabb hegyvidéki erdőségek legnagyobbbrészt az állam tulajdonában vannak.

Ennek a nem érdektelen körülménynek a konstataciója után reá térhetek Beksicsnek arra a tervére, hogy a birtokkicserélést az állam a saját 3 millió hold erdőbirtokának és annak a 4 millió hold községi és közbirtokosági erdőnek az igénybe vételével végezze, mely immár törvény értelmében gondozására bizatott.

Annak elismerése mellett, hogy a nagyobb szabású birtokkicserélés sikeréhez az állam közvetítése nagyban hozzájárulhat, Beksicsnek azzal a tervével, hogy az országhatár felé fekvő hegyvidéki kincstári birtokok a jelenben vagy a közel jövőben ilyen célokra használtassanak fel, ab ovo egyet nem érthetnek. Nem érthetnek pedig annak daczára sem, hogy Beksics a procedurát olyképpen képzei, hogy az állam akár a tulajdonát képező, akár a kezelésében levő és megváltandó erdőket akkor változtatná csak át hitbizományokká, amikor azok legalább 5 korona tiszta jövedelmet hoznak holdanként. És nem érthetnek annak daczára sem, hogy Beksics e tervének

feltételül fűzi a részéről is ismert azt a nemzeti és közgazdasági érdeket, hogy ezen eljárással a kincstári erdők állaga ne fogyjon; mert a mily mértékben hitbizományi kezelésbe engedné át a kincstár az ilyen erdőket, ugyanoly mértékben kívánja Beksics, hogy új erdőket vásároljon. A hitbizományok alakításánál tehát a kincstári erdőbirtok — szerinte — nem fogyna, de növekednék akként, hogy az állam ilyen erdők eladásából befolyó pénzen nagyobb kiterjedésű, de kezdetlegesebb erdőket vásárolna meg.

De ne értessem félre! Nem a hegyvidéki kincstári erdőgazdaságokat sajnálom, hogy azok ilyen magasabb érdekek nézőpontjából magánosok kezére jussanak. Nem attól a munkától félek és félttem kartársaimat, mely reájuk a mostani birtok kicserélése folytán jutó, elsilányodott erdők rekonstrukciójával s tönkrement erdőterületek felújításával járnának!

Az ilyen munkák hivatásbeli kötelességből folyók, s elég jelét adta már eddig a magyar erdőtisztí kar annak, hogy az ilyen, mint egyéb kötelességeinek szeret és meg is tud felelni!

És e tekintetben, mint egyébként is, az állam és a magánosok erdőtisztjei között különbséget tenni e hazában nem lehet! Tudom nem is ez volt szándéka Beksics abbéli kijelentésének, melyet e terve indokolásánál használt, hogy „nálunk csak az állam tud és akar erdőket restaurálni“, mégis itt akarom e kérdés ilyen értelmét megvilágítani, hogy a legkisebb olyan félreértésnek eshetőségét is kizárjam, melyből a félremagyarázható állítás folytán a magánosokat szolgáló kartársaimat bármely részről is gáncs érhetné! De nincs is egyáltalán okunk, hogy magánbirtokosainkat is ily czimen általánosságban és főleg manapság már elítéljük.

Kinek osztaná ki földmivelésügyi miniszterünk a fa-csemeték millióit, ha nem egy jó részében azon magánosoknak, akik „akarnak” erdőt restaurálni és nem nyerne-e évenként erdősítesí jutalmakat olyan magánosok, akik «tudtak» is erdőt restaurálni? És bizonyára velem fog örvendeni Beksics, mert ide még azt írhatom, hogy magánbirtokosaink a csemetéknek korántsem csak azokat a millióit fordítják elsatnyult erdőföldek beültetésére, melyeket nekik az állam juttat; és nemcsak ott vannak sikerülten restaurált erdők, hova eddig a jutalom elért, mert magánbirtokosaink többsége pályázatban részt sem vett. Az állam tevékenysége mellett e tekintetben csak az szólhat, hogy magasabb nemzetgazdasági nézőpontból, s a magángazdasági érdekeket alárendelve könnyebben áldozhat elsilányult erdőföldek megjavítására, felujtására.

Az ami ellenvetésül felhozható s ami jelen közzgazdasági viszonyaink mellett fölöttébb ellenzi az ilyen kicserélést, jeles kifejezésre jutott Feilitzsch Arthur bárónak az országgyűlésen folyó évi márczius hó 12-én tartott beszéde következő szavaiban is:

„nemzeti szempontból tartom kivihetetlennek azt, hogy a síkföldi hitbizományi birtokok a kincstárnak ma tulajdonában levő felvidéki és erdélyrészi erdei birtokaiba egyszerűen áthelyeztessenek. Kivihetetlennek és veszedelmesnek tartom ezt egyrészt és egyebek mellett azért, mert azokat az áldozatokat, amelyeket mint fennebb is kimutattam, a magyar kincstár kötelességszerűen — mert kell, hogy hozzon — a nép és a magyar nemzet érdekében meghoz úgy a fa, mint a munkaadás és a legelőterületek használata érdekében, valamint azt a felügyeletet és hatalmat, melyet a magyar állam kötelesség- és hivatásszerűleg gyakorolni kénytelen . . . valamint azokat a magasabb

állami szempontokat, melyek nemzeti létünkkel függnek össze, s a melyeket a magyar kincstár gazdasága irányelvül elfogadni köteles és kénytelen; mindezeket a hitbizomány tulajdonosaitól és élvezőitől nemcsak követelni, de még csak kívánni sem lehet...”

Magasabb nemzeti érdek teszi szükségessé tehát, hogy az állam e vidékeken a hatalmas erdőbirtokaiban birt pozícióját egy perczre se adja fel, de kívánja az erdőgazdaságnak az a fontos nemzelháztartási szerepe, melylyel az mint államvagyon minden esetben s kétségkívül kiválóan szolgálni képes, de főleg a jelenben és a közel jövőben szolgálni hivatott.

Feltételezve pedig e meggyőződésbeli állításunk helyességét, még mindig nyílik elég mód, hogy mágnásaink vásároljanak a kérdéses vidékeken birtokot; nyílik reá megfelelő alkalom, hogy magyar földesuraink a hegyvidéken olyan tért foglaljanak, aminő főleg magyar nemzeti szempontokból fölötte kívánatos. Hohenlohe herczeg, Heintze, Tiergarden és más idegenek nem kincstári erdőket vásároltak meg, s hatalmas erdőségek birtokosai lettek. És ime Darányi Ignác dr. földmivelésügyi miniszter is tudott és még fog bizonyára erdőbirtokot vásárolni ilyen pontokon és anélkül, hogy a hegyvidéken a jelenlegi kincstári vagyon állagát érintené.

Darányi Ignác dr. elhatározása például szolgálhat; a külföldieknek gondolkozásmódja és térfoglalása pedig igazolhatja azt a ténybeli körülményt, hogy az erdőbirtokvásárlás a magángazdasági érdekeket is kielégítheti s éppen nagybirtokosainkra járhat különös előnnyel. Hihető is, hogy a most említett birtokvásárlások és a kormánynak az a kijelentése, hogy hitbizományt csak bizonyos esetekben és csak erdőbirtokra ajánl a Felségnek, nagybirtokosainkra

a legjobb hatással lesz oly irányban, hogy síkföldi birtokon vagy azok egy részén tuladva, mielőbb és megfelelő mértékben érdeklődjenek a hegyvidéki erdők vásárlása iránt.

És amint előljárt Darányi Ignác dr. földmivelésügyi miniszter a birtokvásárlásban s ezzel egyben nemzeti érdekeink előmozdításában, széleskörű megfontolásával és tapintatos kezével meg fogja találni a módot és eszközt, hogy reá mutasson, példákat statuáljon arra nézve, miként lehet az erdőgazdasággal a közjónak szolgálatára lenni, a nemzetháztartás érdekeit hathatós módon előmozdítani a magángazdasági érdekek teljes kielégítése, sőt meglepő sikerei mellett. Az állam annyi oldalról igénybe vett kiadásai dacára, nagyobb mérvű gazdasági beruházások révén bizonyára be fog következni ez irányban a nemes példaadás ideje birtokosaink arra való okulására, hogy a magyar erdőbirtok jövedelmezősége mily módon és mily eszközökkel emelhető, s hogy az erdőbirtokvásárlás kiváló előnyei el nem maradnak.

Országos Erdészeti Egyesületünkben a múlt év május hó 4-én tartott felolvasásom keretén belül behatóan foglalkoztam az erdőgazdasági beruházások kérdésével.

Reá mutattam ott, hogy a badeni Schwarzwald környékén ugyanazok a közgazdasági tünetek jelentkeztek a múlt század első felében, melyek manap elszomorító módon tapasztalhatók hegyvidékeinken. A schwarzwaldi hegyek közül ez időtájt sokan vándoroltak ki, azzal indokolván elhatározásukat, hogy megszorodott a lakosság, nem nyújt elég táplálékot a föld sem embernek, sem állatnak; nincsen elég kereset, több év óta rossz a termés stb.

A hegyvidék lakossága ugyanis a közforgalmi eszközök fejlesztése s az erdőgazdasági beruházások megkezdése előtt

ott úgy mint nálunk nem örvendett különös anyagi jólétnek, mert a népnek csekély s többnyire már nagyon is megosztott magán gazdasági jövedelmén kívül egyéb kereset nem jutott, mint a *feltáratlan* erdők minden évi üzemének munkája. Az ilyen erdőgazdaság termésének körülményes előállítás, kihozása és szállítása ugyanis az elég magasra emelt bérek daczára úgy az erdőmunkásnak, mint a fatermés szállítójának különös anyagi előnyöket nem biztosít. Az utak hiánya vagy azok fejletlen volta az erdőgazdaság minden munkájának hátránya, az anyag kihozást és szállítást azonban különösen nehézkessé teszi s nem egy erdőtermény értékesítését egyáltalán kizárja. Reá mutattam e felolvasásomban, hogy nemcsak a feneketlen utakon folyó fuvarozás nehézkessége, de az a körülmény is, hogy az anyagszállítás ilyen esetekben legtöbbször havon, szánutakon, tehát rövidre szabott határidőn belül ejtendő meg, különösen bonyolítja az anyagszállítást, s bizonytalansága és esélyei miatt éppen a szegény embert zárja ki a vállalkozásból. A ki pedig vállalkozik, tönkreteszi vonómarháját, s keresményének jó részét új fuvarerő beszerzésére kell fordítania.

Szóval ilyen viszonyok között kevés és rövid ideig tartó az erdőgazdasági munka nyújtotta kereset s ezt sinli munkásember, állat egyaránt. De sinli a kereskedő is, mert nem rendelkezik minden időben az erdőn heverő áruja fölött, mely ha onnét kellő időben el nem kerül, a korai romlás veszélyének van kitéve ; sinli az erdőbirtokos, mert ilyen viszonyok között faterméseért a megfelelő egységárat el nem érheti, sőt kisebb értékű anyagára nem egy esetben vevőt sem talál.

Megvilágítottam ez előadásomban azt is, hogy szám-talan példa szerint az ilyen állapotokat oly gazdasági

beruházások változtathatják meg, melyek a szállító eszközöket állandó jellegűvé, az év minden szakára egyformán használhatóvá s a gazdaságot belterjesebbé teszik, úgy, hogy egész éven át keresetet nyújt a vidék lakosságának és megfelelő jövedelmet juttat birtokosának. Bizonyítottam, hogy az erdőfeltárásba fektetett nagy tőke elsőrendű eszköz az erdőmunkára szorult hegyvidéki nép jólétének fellendítéséhez. Mert az ilyen beruházások, melyek az erdőgazdaságot belterjesebbé, jövedelmezőbbé teszik és a sok oldalról igazolt tapasztalat szerint rövid időn belül meg is térülnek az erdőgazdaságban, kulturmissiót teljesítenek a hegyvidéki nép jólétének fellendítésében.

Érezhetővé válik pedig az főleg akkor, ha különös gondoskodás történik arra nézve is, hogy az ilyen munkálatok haszna ne a nagyban vállalkozó egyeseknek, hanem — mint azt a Schwarzwaldban és a Salzkammergut-ban tették, s mint az most a bukovinai erdőt feltáró beruházásoknál tapasztalható — a munkát teljesítő népnek jusson.

Az ilyen nagyobb szabású beruházások nem mint «inség-munkák» nyújtanak pillanatnyi és muló segítséget a népnek, hanem azt anyagi erőhöz juttatják, munkára tanítják, az erdőbirtokosnak pedig módot nyújtanak ahhoz, hogy üzemét magángazdasági érdekekből belterjesebbé tegye, s ezzel egyben sokoldalú és állandó kereset-forrást nyújthasson a lakosságnak.

Reá mutattam arra is, hogy az erdőfeltáró gazdasági beruházások folytán, s a feltárt erdők mindig belterjesebb erdőgazdaságában megnyíló kereset-források befolyása alatt, a vidék közgazdasági életében az idők folyamán olyan átalakulások következnek be, melyek egy s más gazdaság megszűnésével, másnak fellendülésével járnak. Hivatkoztam

a Schwarzwald példájára, hol a mult század elején százával legelt a marha, s nemsokára az erdőfeltárás főbb munkáinak befejeztével nem ütközött nehézségbe a legeltetési szolgalmak megváltása, vagy olyan korlátok közé szorítása, melyek között az erdők nagyobb kárára nem lehettek.

A nép, mely annak előtte főleg a legeltetésből s a marhatenyésztésből várta jövedelmét, a fokozódó anyagszállításhoz lovat, vagy más tehervonó állatot szerez, s mindinkább az istállózáshoz hajlik, mert emelkedő takarmány szükséglete a mezőgazdasági földek trágyázását, javítását, s belterjesebb megművelését teszi kívánatossá, mi a tehervonó állatok megszaporodásával könnyebb is.

De mód nyílik ekként arra is, hogy a gazdaság minden irányu fejlődésével a már gondozott és kultivált hegyvidéki legelőterületek is kielégítsék az okszerűen üzött marhatenyésztés szükségletét.

Az állattenyésztés javára lesz még az is, hogy az állandó szállító eszközök már nem vezetnek a fuvarozásra használt állatok romlására, s így önkéntelen, már anyagi érdekekből is arra ösztökélik a gazdát, hogy erőteljesebb, teherbiró, olyan anyagot szerezzen vagy neveljen, mely annak tulságos igénybevétele nélkül több terhet szállíthat a jó utakon.

A gazdaságnak az erdőfeltárás nyomán emelkedő belterjessége több munkát, s nagyobb munkaerőt igényel, és újabb kereset-forrásokat nyit a lakosságnak. A tűzi és a cellulose fa belterjes termelése a haszonfa nevelését célzó sokféle gondos gyéritő eljárások fokozódóan nagyobb munkaerőt kívánnak meg, mely a már kiépült szállító eszközök fentartásával s egyéb munkálatokkal kapcsolatosan állandó keresetet talál. Ha mindehhez a tömegében

gyarapodó fatermés továbbszállítását elképzeljük, nem lehet kétségünk abban, hogy a hegyvidéki erdők feltárása kapcsán azok belterjesebbé váló gazdasága van hivatva igen sok helyen arra, hogy közvetlen, vagy közvetett szerepében megalapítója legyen a lakosság jólétének, anyagi gyarapodásának.

Annak a Schwarzwald hegységnek a hatalmas erdőgazdasága, melynek vidékét a nép kereset híján elhagyni kezdte, ma hektáronként és évenként átlag 25 márka direkt keresetet juttat a lakosságnak. Boldogságot és megelégedést biztosíthat pedig a népnek annál is inkább, mert indirekte a kereset-források egész sorozatát nyitotta meg az említett gazdasági átalakulás.

Amint ugyanis a megfelelően kifejlesztett közforgalmi eszközök szervi összefüggésbe jutnak az erdőgazdaság állandó szállító eszközeivel, megdőlnek azok az akadályok, melyek a fát feldolgozó iparvállalatok létesülését, de e mellett egyéb termények ipari feldolgozására szolgáló vállalatok alapítását is hátráltatták.

Már egymagában azon körülmény folytán, hogy a faanyagok szállításához lefoglalt vizierő felszabadul, kínálkozóan lép előtérbe a vizierő ipari alkalmazása.

Az anyagforgalom akadálytalan és olcsóbb lebonyolítása módot nyújt az egészséges spekulációra.

Érvényesülhet a szabad verseny az erdőgazdaság termékeinek eladásánál, mely kizárja, hogy egyesek monopolizálják a vidék fatermését.

Nem ugyan egyszerre, de fokozódó emelkedéssel nyilvánul meg az élénkség, a szabad mozgás a gazdaságban, s természetszerűen maga után vonja a hegyvidék közgazdasági fellendülését.

Az erdőgazdasági beruházások könnyű amortisálódá-

sával a magán gazdasági érdekek is teljes kielégítést találnak. Beigazolódik majd annak helyessége, mit az Erdészeti Lapokban az osztrák, de főleg a galicziai és bukovinai nagyszabású beruházások munkáinak ismertetésénél (L. Erdészeti Lapok 1901. évi XII. és 1902. évi I. füzet.) kimutattam, t. i. hogy a hazánk erdőgazdaságában szokásos nehézkes faértékesítés s ezzel járó alacsony faárak a gazdasági beruházásokat sok helyütt már épen-séggel sürgetik, mert főleg az ilyen munkálatoktól várhatjuk fakereskedelmünk és faiparunk megélénkülését, s ezzel faárainknak és az erdőjövödelemnek felszökését, valamint a vidék közgazdasági fellendülését.

Nem szorul bővebb indokolásra, hogy éppen e tekintetben a kormány és magánbirtokosaink, de az egész társadalom egyetértő, egymást támogató együttműködése a leginkább kívánatos.

A kormányra hárul a feladat, hogy fejlessze közforgalmi eszközeinket ahol kell, s így módját nyujtsa a gazdasági beruházások érvényesülésének; hogy sokoldalú példaadással járjon elől továbbra is, ahol kívánatos, és irányítsa, támogassa az érdekelt vidékek gazdasági fellendülését minden tekintetben és az egész vonalon. Ehhez pedig az állam hatalmas hegyvidéki birtokai kiváló eszközökül szolgálhatnak!

Magánbirtokosainkra hárul a feladat, hogy gazdaságaik belterjesebbé tételével, a gazdasági beruházások okszerű alkalmazásával már magán gazdasági érdekekből is, ne a pillanatnyi haszon által vezéreltessenek, de a hegyvidéki erdőgazdálkodás konservatív természetéből folyólag azt akként eszközöljék, hogy vele ne csak maguknak, de a köznek, a vidék közgazdasági fellendülésének is használhassanak.

Birtokosainknak a hegyvidéken való térfoglalásával tehát nem abban látom nemzeti akciónk főczélját, és ezzel sikerét, hogy: — mint Beksics írja — «e nemzetiségileg exponált vidékek látni fogják a benyomuló előkelő magyar családok fényét s ebben a fényben látni fogják a magyar állameszme ragyogását». Nem éppen abban, hogy «a romok meg fognak élénkülni, a düledező kuriák helyét idővel fényes paloták és vadászkastélyok fogják felváltani».

Bevonuló birtokosainktól közgazdasági tevékenységet, és már magángazdasági érdekből is kívánatos odaadó munkásságot kell várnunk a hegyvidéken!

Ez legyen a térfoglalás után az első feladat, mely ha sikerrel jár és megteremtette előre várható gyümölcsét, minden esetben egészségesebb és nagyobb hatással lesz még politikai tekintetben is e vidékekre, mint az arisztokratikus fényűzés, és a vadászszenvedély meg más sportok kielégítése, melyhez e mellett is juthat majd idő, mód és alkalom!

A mikor tehát aláírom Beksicsnek abbeli kijelentését, hogy «ha valaki biztosítani akarja családjának sorsát s aránylag rövid idő alatt meg akarja sokszorozítani fiának illetőleg unokájának jövedelmét, legokosabban teszi ha erdőbirtokot vásárol», hozzáfűzöm, mint elengedhetetlen kelléket, hogy ne a vásárolt erdőtől, de az azokba fektetett gazdasági beruházásoktól, tehát az erdőgazdaság belterjesebbé tételétől, e mellett az ipari és más odaadó munkásságból várhatja csak a befektetett tőke kiváló jövedelmezőségét, mely éppen az erdőbirtokon és főleg még hazánkban biztos és elmaradhatatlan.

És ha ez így lesz, akkor a többek között be fog következni az is, a mit a Budapesti Hírlap 1902. évi

január 16-án közölt vezető cikkelye is kíván, hogy a nemzeti akció az ipar terén is működésbe jöjjön a jelentkező magán vállalkozások és a birtokosok vállalkozásai révén. Amint Ausztriában a dúsgazdag mágnások, a Schwarzenberg-ek, Larisch-ok, Harrach-ok és a többiek mind nagygyárosok: épügy hozzáláthat nálunk is arisztokracziánk a vízzel, fával, szénnel bővelkedő hegyvidékünkön az iparalapításhoz.

Ha pedig ilyen körülmények között s az erdőgazdaság belterjessé tételével a mi hegyvidéki népünk is sokféle olyan kereset-forráshoz jut, mely anyagi jólétét biztosítani képes: meg fogja szeretni megint azt a földet, a melyen született és a melyet elhagyni készül, meg fogja szeretni azt a hazát, melynek ma sok helyütt elégedetlen polgára, meg fogja szeretni azt a nemzetet, mely fiának, a magyar népet, mely mindig testvérének tekintette.

A Vogesek elhagyatott erdős vidéke, hol a közelmúlt század hatvanas éveiben még közgazdaságilag annyira visszamaradott volt a nép, az azóta eszközölt nagyszabású erdőgazdasági beruházások, s a közforgalmi eszközök fejlesztése révén hatalmasan fejlődött. E hegyvidéki nép, mely két évszázadon keresztül mint francia polgár élt, ismét összeforrt lelkében a német állameszmével, hü fia újabb nemzeti hazájának, megelégedett, vagyonosodó lakója a Vogesek életrekelt vidékének!

Igy fog ez lenni, és könnyebben fog sikerülni nálunk. A közgazdasági viszonyok jóra fordulásával pedig meg fog szünni hegyvidékünkön az államnak az a kötelességbeli szerepe, mely ma nap reá hárul, s melyet éppen erdőbirtokai révén érvényesíthet.

Ha újabban jelentkező ilyen vagy egyéb érdekek

nem kívánják megtartásukat, a kincstári hatalmas erdőbirtokok, ha éppen kell, akkor és ilyen körülmények között már sokkal kevesebb akadálytal juthatnak majd magánosok kezébe is, mert befejezést nyert, vagy legalább is hegyvidékünkön jó sikerrel járt a „nemzeti akció“!

